

Tükörháború

avagy egy Linux-használó vallomása és vívódása

Több mint három évtizede építetek, üzemeltetek rendszereket és oktatok digitális ismereteket. Átélttem a Novell virágkorát, a Windows hódítását, majd 2001-ben, amikor saját Slackware internetes szerveremet indítottam megtaláltam azt a szabadságot, amihez mindig is vonzódtam. Ma egy személyben elkötelezett linuxos és FLOSS aktivista is vagyok. De e sorok írásakor leginkább egy csalódott szeretőnek érzem magam. Mert szerintem ami a Linuxot illeti, nem a Microsoft vagy az Apple a legnagyobb ellenségünk. Mi, linuxosok magunk vagyunk azok, akik egy tükörháborút vívunk, és valójában egymásnak vetünk gáncsot.

A szabad szoftver mozgalom mindig is a közösségről, a megosztásról és a technológiai önrendelkezésről szólt. Ez a filozófia volt a láthatatlan erő, ami a Linuxot a szerverek, routerek és okostelefonok uralkodójává tette. Amikor Stallman 1983-ban megalapította a GNU projektet, amikor Torvalds 1991-ben kiadta első kernelverzióját, az innováció és a szabadság szelleme vezérelte őket. A "fork" lehetősége, hogy egy projekt elágazhasson, ha az eredeti út elveszti a közösség bizalmát, a rendszer génjeiben van. Ez a zseniális ötlet biztosította a folyamatos megújulást. Csodálatos példaként nézzük csak a LibreOffice sikerét, ami az OpenOffice hullámáról indult. De valahol ez a szabadság felszabadult önfeledtségé, sőt talán szabadossággá vált. Amikor a választás szabadsága átfordul a felelősség megtagadásába, a diverzitásból káosz születik. És ezt a Linux asztali világa minden nap demonstrálja a számtalan, gyakran értelmetlen elágazással, a felesleges duplikációval és a végtelen vitákkal.

Nézzük csak meg közelebbről ezt a zsenialitás és káosz szimfóniáját! A Linux uralja a felhőt, a világhálót, a beágyazott rendszereket. A desktop-ok világa, amiről állandóan vitatkozunk, statisztikailag szinte elhanyagolható szegmens a Linux ökoszisztémában. De az emberi élmény szempontjából kulcsfontosságú, ugyanis itt találkozik a technológia a hétköznapi emberrel, itt születnek meg az első benyomások, itt dől el, hogy egy diák, egy tanár, egy nyugdíjas képes-e megszeretni a nyílt forráskódú világot. És itt, ezen a szentélyen belül, háborúskodunk. Nem arról, hogy melyik disztribúció a "jobb", hanem arról, hogy melyik a "menőbb". A puritánok a Debian main tárolójáért küzdve hirdetik a szabadságot, miközben gyakran elfelejtik, hogy a szabadság első lépése a választás lehetősége – még ha az nem is mindig tetszik nekik. A pragmatikusok pedig, akik azt kiáltják, hogy "csak működjön!", néha elfelejtik, hogy a kompromisszumok láncai is ugyanúgy bilincsek lehetnek, mint a zárt forráskódú rendszerek korlátai.

Engem, aki mindennapjaimat a Debian stabil világában élem, újra és újra felcsigáznak a Fedora, vagy az Arch megoldásai. Pont ez az ami miatt ez a háború mélyen felkavar. Mert látom a technikai elitizmus árnyékát, amikor egy új felhasználót azzal bombáznak, hogy "telepítsd az Archot és tanulj", miközben szegénykém csak egy működő böngészőt szeretett volna. Látom a közösségi demokrácia fájdalmas gyönyörét a Debianban, ahol a konszenzuskeresés gyakran görcsbe rántja a fejlesztést, de közben egy olyan stabilitást teremt, amit pénzért nem lehet megvenni.

És látom a csomagformátumok háborúját is – azt a szürreális helyzetet, ahol ugyanazt a Firefox-ot tíz különböző csomagformátumban tároljuk el, miközben a fejlesztői erőforrások hiánya miatt alapvető biztonsági rések maradnak javíthatatlanul. Ez nem szabadság, hanem erőforrás-pazarlás, amit a "választás szabadsága" címkével próbálunk eladni.

És itt vagyok én, egy olyan ember, aki mélységesen hisz a FLOSS eszméjében, de nem vakon. Aki rajongásig imádja a Debian tisztaságát, de felismeri, hogy a non-free firmware nélkül ma már egy hétköznapi laptop sem indul el. Aki értékeli az Arch frissességét, de tudja, hogy egy banki rendszernek nem ez kell. Ez az én belső háborúm – a szabadság és a gyakorlatiasság örökös harca a lelkemben. Amikor a saját környezetemben Debianra telepítem a LibreOffice-ot, és látom, hogy a diákjaim menet közben semmit sem veszítenek az MS Office-hoz képest. Akkor érzem, hogy mindez megéri. De amikor a linuxos Facebook-csoportokban látom, hogy a tagok nagy része nem ismeri a Debian Társadalmi Szerződését, a licenszek jelentőségét, akkor elvesztem a hitem.

A legfájóbb az egészben, hogy tudom, a megoldás nem technikai, hanem kulturális. Amíg a disztribúciók identitását a másik lekicsinylésében találjuk meg, addig ez a háború soha nem ér véget. Amíg a "te disztribúciód hülyeség" hangosabb, mint a "nézd, ezt így csináltuk meg", addig csak a saját lábunkba lövünk. Amíg a rendszergazdák és a fejlesztők két párhuzamos univerzumban élnek, addig soha nem lesz igazán egységes asztali élmény. A systemd háború, a csomagformátumok csatája, az asztali környezetek viszálya - mind csak tünetei annak, hogy nem tudjuk felfogni, hogy egy olyan hatalmas szupermarketben vagyunk, ahol mindenki ugyanabból a kínálatból vásárol, csak más-más kosárba.

De hiszek a gyógyulásban. Hiszem, hogy a Flatpak és más univerzális csomagformátumok ha lassacskán is, de összehoznak minket. Hiszem, hogy az olyan egyéni erőfeszítések, mint az enyém – a türelmes oktatás, a segítségnyújtás anélkül, hogy agresszívan „tolnám” az embereknek, hogy a Linux a megoldás –, hosszú távon gyümölcsözőbbek, mint bármilyen háborúskodás. Hiszem, hogy a közös ellenség, a zárt rendszerek világa, a digitális függőség, a felhasználói adatok kereskedelmi célú felhasználása eléggé nagy problémák ahhoz, hogy egyesítsen minket, de csak ha hagyjuk és teszünk is érte.

A végső paradoxon, hogy a Linux asztali környezet (desktop) legnagyobb ereje – a választás szabadsága – egyben legnagyobb gyengesége is. De én továbbra is hiszek a párbeszédben, a közös talaj megteremtésében. Mert tudom, hogy a valódi győzelem nem az lesz, amikor a Windows utolsó felhasználója is áttér valamilyen Linux alapú operációs rendszerre, hanem amikor mi, linuxosok, végre letesszük a fegyvert, és rájövünk, hogy ugyanabban a bárkában evezünk, még ha más-más evezőkkel is. Amikor megértjük, hogy egy vállalati rendszergazdának más kell, mint egy fejlesztőnek, és egy diák, egy tanár vagy egy mérnök más elvárásokkal ül a gépe elé, mint egy nyugdíjas. És hogy ezek a különböző igények nem zárják ki egymást, hanem éppenséggel kiegészíthetők. A jövő nem az egyetlen, tökéletes disztribúcióban rejlik, hanem abban, hogy megtanuljuk tiszteletben tartani a másik választását, miközben együtt dolgozunk a közös célokért. Ez az én hitem, és ezért fogok továbbra is tanulni, építeni és oktatni – lehetőleg háború nélkül.